

INSTRUKCJA PROWADZENIA I OZNAKOWANIA PRAC WYKONYWANYCH W PASACH DRÓG

wydanie trzecie
z dnia 1 czerwca 2016 roku

Spis treści

1. CEL WPROWADZENIA INSTRUKCJI I ZAKRES STOSOWANIA	4
2. DEFINICJE, TERMINOLOGIA I INFORMACJE DODATKOWE	4
3. OPIS POSTĘPOWANIA	6
3.1. Wymagania kwalifikacyjne i zdrowotne	6
3.2. Wyposażenie osobiste	6
3.3. Organizacja pracy	7
3.3.1. Czynności przed rozpoczęciem pracy	7
3.3.2. Zasady i sposoby bezpiecznego wykonania pracy	11
3.3.3. Czynności po zakończeniu pracy	12
3.3.4. Czynności zabronione	12
3.4. Schematy organizacji ruchu	13
3.4.1. Oznakowanie pojazdu zespołu pracowników wykonujących czynności na drodze (samochód ciężarowy/specjalistyczny)	13
3.4.2. Oznakowanie pojazdu Zespołu pracowników wykonujących czynności na drodze (samochód dostawczy/osobowy)	14
3.4.3. Prowadzenie ruchu pieszego przy całkowitym zajęciu chodnika	15
3.4.4. Oznakowanie przy zajęciu pobocza gruntowego podczas prowadzenia prac eksploatacyjnych	16
3.4.5. Oznakowanie przy zajęciu pobocza gruntowego podczas prowadzenia prac szybko postępujących	17
3.4.6. Oznakowanie przy zajęciu pobocza bitumicznego na odcinku o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h przy wykonywaniu prac eksploatacyjnych	18
3.4.7. Oznakowanie przy zajęciu pobocza bitumicznego na odcinku o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h przy wykonywaniu prac szybko postępujących	19
3.4.8. Oznakowanie przy jednostronnym zajęciu jezdni na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h i natężeniu ruchu ≤ 200 pojazdów rzeczywistych/godzinę	20
3.4.9. Oznakowanie przy jednostronnym zajęciu jezdni na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości > 70 km/h i natężeniu ruchu ≤ 200 pojazdów rzeczywistych/godzinę	21
3.4.10. Oznakowanie przy jednostronnym zajęciu jezdni na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h i natężeniu ruchu > 200 pojazdów rzeczywistych/godzinę	22
3.4.11. Oznakowanie przy jednostronnym zajęciu jezdni na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości > 70 km/h i natężeniu ruchu > 200 pojazdów rzeczywistych/godzinę	23
3.4.12. Oznakowanie przy zajęciu prawego pasa jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h	24
3.4.13. Oznakowanie przy zajęciu lewego pasa jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h	25
3.4.14. Oznakowanie przy zajęciu prawego pasa jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku drogi samochodowej o dopuszczalnej prędkości równej 110 km/h	26

3.4.15. Oznakowanie przy zajęciu lewego pasa jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku drogi samochodowej o dopuszczalnej prędkości równej 110 km/h	27
3.4.16. Oznakowanie przy całkowitym zamknięciu jezdni drogi na odcinku o dopuszczalnej prędkości równej lub niższej od 70 km/h	28
3.4.17. Oznakowanie przy całkowitym zamknięciu jezdni drogi na odcinku o dopuszczalnej prędkości wyższej od 70 km/h	29
3.4.18. Oznakowanie przy całkowitym zamknięciu jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku o dopuszczalnej prędkości równej lub niższej od 70 km/h	30
3.4.19. Oznakowanie przy całkowitym zamknięciu jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku o dopuszczalnej prędkości wyższej od 70 km/h	31
4. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	32
5. AKTY PRAWNE I DOKUMENTY ZWIĄZANE	32
5.1. Regulacje zewnętrzne	32
5.2. Regulacje wewnętrzne	32

1. CEL WPROWADZENIA INSTRUKCJI I ZAKRES STOSOWANIA

Przedmiotem instrukcji jest określenie zasad organizacji i oznakowania prac prowadzonych w pasach drogowych dróg publicznych różnych kategorii.

2. DEFINICJE, TERMINOLOGIA I INFORMACJE DODATKOWE

Autostrada	droga przeznaczona wyłącznie do ruchu pojazdów samochodowych: 1) wyposażona przynajmniej w dwie trwale rozdzielone jednokierunkowe jezdnie, 2) posiadająca wielopoziomowe skrzyżowania z wszystkimi przecinającymi ją drogami transportu lądowego i wodnego, 3) wyposażona w urządzenia obsługi podróżnych, pojazdów i przesyłek, przeznaczone wyłącznie do użytkowników autostrady.
Droga	budowla wraz z drogowymi obiektami inżynierskimi, urządzeniami oraz instalacjami, stanowiącą całość techniczno-użytkową, przeznaczoną do prowadzenia ruchu drogowego, zlokalizowaną w pasie drogowym.
Droga ekspresowa	droga przeznaczona wyłącznie do ruchu pojazdów samochodowych: 1) wyposażoną w jedną lub dwie jezdnie, 2) posiadająca wielopoziomowe skrzyżowania z przecinającymi ją innymi drogami transportu lądowego i wodnego, z dopuszczeniem wyjątkowo jednopoziomowych skrzyżowań z drogami publicznymi, 3) wyposażoną w urządzenia obsługi podróżnych, pojazdów i przesyłek, przeznaczone wyłącznie do użytkowników drogi.
Opinia	opinia będąca załącznikiem do Projektu organizacji ruchu wystawiana przez: 1) komendanta wojewódzkiego Policji - w przypadku projektu obejmującego drogę krajową lub wojewódzką, 2) komendanta powiatowego Policji - w przypadku projektu obejmującego drogę powiatową, 3) komendanta miejskiego Policji - w przypadku projektu obejmującego drogę położoną w mieście na prawach powiatu lub w mieście stołecznym Warszawie, z wyjątkiem autostrady i drogi ekspresowej, 4) zarządcę drogi, jeżeli nie jest on jednostką składającą projekt;

- 5) organ zarządzający ruchem na drodze niższej kategorii krzyżującej się z drogą wyższej kategorii na której ma być zmieniona organizacja ruchu,
- 6) organ zarządzający ruchem na drodze objętej objazdem, jeśli taki objazd jest założony w projekcie.

Organ zarządzający ruchem

Organem zarządzającym ruchem są dla dróg:

- 1) krajowych - Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad,
- 2) wojewódzkich - Marszałek Województwa,
- 3) powiatowych – Starosta,
- 4) gminnych - Starosta.

W granicach miast na prawach powiatu zarządcą ruchu na wszystkich drogach publicznych, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, jest prezydent miasta.

Organizacja ruchu

rozumie się przez to, mające wpływ na ruch drogowy:

- 1) geometrię drogi i zakres dostępu do drogi,
- 2) sposób umieszczania znaków pionowych, poziomych, sygnalizatorów i urządzeń bezpieczeństwa ruchu,
- 3) zasady i sposób działania sygnalizacji, znaków świetlnych, znaków o zmiennej treści i innych zmiennych elementów.

Pas drogowy

wydzielony liniami granicznymi grunt wraz z przestrzenią nad i pod jego powierzchnią, w którym są zlokalizowane droga oraz obiekty budowlane i urządzenia techniczne związane z prowadzeniem, zabezpieczeniem i obsługą ruchu, a także urządzenia związane z potrzebami zarządzania drogą.

Projekt organizacji ruchu

dokumentacja sporządzona w celu zatwierdzenia organizacji ruchu przez właściwy organ zarządzający ruchem.

Ulica

droga na terenie zabudowanym lub przeznaczonym do zabudowy zgodnie z przepisami o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w której ciągu może być zlokalizowane torowisko tramwajowe.

Zarząd drogi

Zarządcami dróg są dla dróg:

- 1) krajowych - Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad,
- 2) wojewódzkich - zarząd województwa,
- 3) powiatowych - zarząd powiatu,
- 4) gminnych - wójt (burmistrz, prezydent miasta).

W granicach miast na prawach powiatu zarządcą wszystkich dróg publicznych, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, jest prezydent miasta.

3. OPIS POSTĘPOWANIA

3.1. Wymagania kwalifikacyjne i zdrowotne

Pracownicy kierujący ruchem w związku z wprowadzoną organizacją ruchu muszą być:

- 1) przeszkoleni w zakresie kierowania ruchem drogowym i posiadać stosowne uprawnienia.
- 2) przeszkoleni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.
- 3) zapoznani z przepisami o ruchu drogowym.

3.2. Wypożyczenie osobiste

Pracownik kierujący ruchem powinien posiadać:

- 1) ubranie robocze,
- 2) obuwie robocze,
- 3) tarczę do kierowania ruchem (tzw. lizak), a w warunkach niedostatecznej widzialności – latarkę wyposażoną w światło czerwone i zielone.
- 4) Narzutkę ostrzegawczą o barwie fluorescencyjnej pomarańczowoczerwonej, z żółtymi pasami z materiału odblaskowego co najmniej klasy 2 oraz nadrukiem koloru czarnego lub granatowego na plecach i z przodu o treści: „KIEROWANIE RUCHEM”. Wzór narzutki ostrzegawczej:

Narzutka — przód

Narzutka — tył

3.3. Organizacja pracy

3.3.1. Czynności przed rozpoczęciem pracy

3.3.1.1. Zarządzanie infrastrukturą

Drogą publiczną jest droga zaliczona na podstawie *ustawy o drogach publicznych* do jednej z kategorii dróg, z której może korzystać każdy, zgodnie z jej przeznaczeniem, z ograniczeniami i wyjątkami określonymi w tej ustawie lub innych przepisach szczególnych. Drogi publiczne ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się na następujące kategorie:

- 1) **drogi krajowe** - stanowiące własność Skarbu Państwa i zarządzane przez służby Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad,
- 2) **drogi wojewódzkie** - stanowiące własność właściwego samorządu województwa i zarządzane przez zarządy dróg wojewódzkich,
- 3) **drogi powiatowe** - stanowiące własność właściwego samorządu powiatu i zarządzane przez zarządy dróg powiatowych lub wydziały starostw powiatowych,
- 4) **drogi gminne** - stanowiące własność właściwego samorządu gminy i zarządzane przez urzędy gmin.

Odrębne zasady obowiązują drogi na terenie miast na prawach powiatów grodzkich, gdzie drogi wszystkich kategorii (za wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych) podlegają samorządom tychże miast.

Ulice leżące w ciągu dróg o danych kategoriach należą do tej samej kategorii, co te drogi.

Drogi niezaliczone do żadnej kategorii dróg publicznych, w szczególności drogi w osiedlach mieszkaniowych, dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, dojazdowe do obiektów użytkowanych przez przedsiębiorców, place przed dworcami kolejowymi, autobusowymi i portami oraz pętle autobusowe, są drogami wewnętrznymi.

Budowa, przebudowa, remont, utrzymanie, ochrona i oznakowanie dróg wewnętrznych oraz zarządzanie nimi należy do zarządcy terenu, na którym jest zlokalizowana droga, a w przypadku jego braku - do właściciela tego terenu.

3.3.1.2. Zajmowanie pasa drogowego

Zajęcie pasa drogowego na cele nie związane z budową, przebudową, remontem, utrzymaniem i ochroną dróg wymaga zezwolenia zarządcy drogi w drodze decyzji administracyjnej.

Zasady i tryb wydawania zezwoleń reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 czerwca 2004 roku w sprawie określenia warunków udzielania zezwoleń na zajęcie pasa drogowego (Dz. U. z 2004 roku, Nr 140, poz.1481).

Zajmujący pas drogowy przed planowanym zajęciem pasa składa wniosek do zarządcy drogi o wydanie zezwolenia na zajęcie pasa drogowego.

Rozporządzenie nie określa, z jakim wyprzedzeniem przed rozpoczęciem robót należy złożyć stosowny wniosek. Należy jednak przyjąć, że zarządcę drogi obowiązują w tej mierze przepisy kodeksu postępowania administracyjnego. Co oznacza, że zarządca drogi ma dwa tygodnie na wydanie decyzji administracyjnej zezwalającej na zajęcie pasa drogowego.

Do odwołania się od decyzji, służy Stronom wniosek o ponowne rozpatrzenie w terminie 14 dni od dnia otrzymania. Tak, więc wniosek należy złożyć na miesiąc przed planowanym zajęciem pasa drogowego.

Termin ten można skrócić do dwóch tygodni jeżeli wszystkie Strony postępowania złożą oświadczenie, że nie zaskarżą decyzji i tym samym stanie się ona ostateczna i wykonalna.

Do wniosku, o którym mowa wyżej należy dołączyć:

- 1) szczegółowy plan sytuacyjny w skali 1:1000 lub 1:500 z zaznaczeniem granic i podaniem planowanej powierzchni zajęcia poszczególnych elementów pasa drogowego,
- 2) zatwierdzony projekt organizacji ruchu, jeżeli zajęcie pasa drogowego wpływa na ruch drogowy lub ogranicza widoczność na drodze albo powoduje wprowadzenie zmian w istniejącej organizacji ruchu pojazdów lub pieszych,
- 3) informację o sposobie zabezpieczenia robót jeżeli nie jest wymagany projekt organizacji ruchu,
- 4) harmonogram robót,
- 5) oświadczenie o planowanym okresie umieszczenia urządzenia w pasie drogowym (uznaje się, że powinien to być okres żywotności eksploatacyjnej urządzenia),

Ponadto zarządca drogi może zażądać dostarczenia dodatkowych dokumentów:

- 1) oświadczenia o posiadanym ważnym pozwoleniu na budowę, lub zgłoszeniu przyjętym przez właściwy organ architektoniczno-budowlany,
- 2) projektu budowlanego urządzenia umieszczonego w pasie drogowym.

Roboty w pasie drogowym można rozpocząć w oparciu o decyzję zarządcy drogi oraz po podpisaniu protokołu przekazania pasa drogowego.

Roboty uznaje się za zakończone po zgłoszeniu zarządcy drogi zakończenia robót i podpisaniu przez Strony protokołu przyjęcia przez zarządcę drogi pasa drogowego.

Wniosek o zajęcie pasa drogowego składa Inwestor.

Zarządca drogi nie przyjmuje wniosku od Wykonawcy - chyba, że posiada on od Inwestora pełnomocnictwo.

Za zajęcie pasa drogowego w celu prowadzenia robót oraz za umieszczenie urządzenia w pasie drogowym zarządca pobiera opłaty w wysokości zależnej od zajętego terenu i czasu trwania prac.

Opłaty te naliczane są w oparciu o Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 lipca 2011 roku w sprawie wysokości stawek opłat za zajęcie pasa drogowego dróg, których zarządcą jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad (Dz.U. z 2011 roku Nr 148, poz. 886) lub w oparciu o uchwały lokalne.

3.3.1.3. Oznakowanie i zabezpieczenie robót prowadzonych w pasach dróg publicznych.

Podstawą do wprowadzenia organizacji ruchu na nowo wybudowanej drodze lub jej zmiany na drodze istniejącej jest zatwierdzenie organizacji ruchu przez organ zarządzający ruchem.

Zatwierdzona stała organizacja ruchu, związana z budową lub przebudową drogi albo z budową dojazdu do obiektu przy drodze, stanowi integralną część dokumentacji budowy.

Projekt organizacji ruchu może przedstawić do zatwierdzenia:

- 1) Zarząd drogi,

- 2) Organ zarządzający ruchem,
- 3) Inwestor,
- 4) Osoba realizująca zamówienie jednostek.

Projekt organizacji ruchu powinien zawierać:

- 1) plan orientacyjny w skali od 1:10.000 do 1:25.000 z zaznaczeniem drogi lub dróg, których projekt dotyczy,
- 2) plan sytuacyjny w skali 1:500 lub 1:1.000 (w uzasadnionych przypadkach organ zarządzający ruchem może dopuścić skalę 1:2.000 lub szkic bez skali) zawierający:
 - a) lokalizację istniejących, projektowanych oraz usuwanych znaków drogowych, urządzeń sygnalizacyjnych i urządzeń bezpieczeństwa ruchu; dla projektów zmian stałej organizacji ruchu dopuszcza się zaznaczenie lokalizacji tylko znaków i urządzeń dla nowej organizacji ruchu,
 - b) parametry geometrii drogi.
- 3) program sygnalizacji i obliczenia przepustowości drogi - w przypadku projektu zawierającego sygnalizację świetlną,
- 4) zasady dokonywania zmian oraz sposób ich rejestracji - w przypadku projektu zawierającego znaki świetlne lub znaki o zmiennej treści oraz w przypadku projektu dotyczącego zmiennej organizacji ruchu lub zawierającego inne zmienne elementów mające wpływ na ruch drogowy.
- 5) Opis techniczny zawierający charakterystykę drogi i ruchu na drodze, a w przypadku organizacji ruchu związanej z robotami prowadzonymi w pasie drogowym - opis występujących zagrożeń lub utrudnień; przy robotach prowadzonych w dwóch lub więcej etapach opis powinien zawierać zakres planowanych robót dla każdego etapu i stan pasa drogowego po zrealizowaniu etapu robót.
- 6) Przewidywany termin wprowadzenia czasowej organizacji ruchu oraz termin wprowadzenia nowej stałej organizacji ruchu lub przywrócenia poprzedniej stałej organizacji ruchu - w przypadku projektu dotyczącego wykonywania robót na drodze;
- 7) Nazwisko i podpis projektanta.

W przypadku robót związanych z utrzymaniem drogi niewymagających całkowitego zamknięcia jezdni dla ruchu pojazdów samochodowych, które wymagają zmian w organizacji ruchu wyłącznie w czasie wykonywania czynności, organ zarządzający ruchem może dopuścić wprowadzanie zmian organizacji ruchu na podstawie projektu uproszczonego zawierającego:

- 1) Opis techniczny zawierający charakterystykę robót.
- 2) Powtarzalny schemat umieszczenia na drodze znaków drogowych i urządzeń bezpieczeństwa ruchu.
- 3) Sposób rozmieszczenia i oznakowania pojazdów zabezpieczających lub wykonujących roboty lub czynności wykonywane na drodze; w szczególności dotyczy to robót i czynności przesuwających się wzdłuż drogi.

Organizację ruchu zatwierdza, na podstawie projektu organizacji ruchu, organ zarządzający ruchem właściwy dla danej drogi.

Organizację ruchu na skrzyżowaniu dróg o różnych organach zarządzających ruchem zatwierdza organ zarządzający ruchem właściwy dla drogi wyższej kategorii.

W przypadku zamknięcia drogi dla ruchu lub wprowadzenia na drodze ograniczenia ruchu powodującego konieczność prowadzenia objazdów drogami różnej kategorii, czasową organizację ruchu zatwierdza organ zarządzający ruchem właściwy dla drogi, na której wprowadzono ograniczenia.

Projekt organizacji ruchu przedstawia się do zatwierdzenia, co najmniej w dwóch egzemplarzach.

Do przedstawionego do zatwierdzenia projektu organizacji ruchu powinny być dołączone opinie:

- 1) Komendanta wojewódzkiego Policji - w przypadku projektu obejmującego drogę krajową lub wojewódzką, z zastrzeżeniem pkt 3.
- 2) Komendanta powiatowego Policji - w przypadku projektu obejmującego drogę powiatową, z zastrzeżeniem pkt 3.
- 3) Komendanta miejskiego Policji - w przypadku projektu obejmującego drogę położoną w mieście na prawach powiatu lub w mieście stołecznym Warszawie, z wyjątkiem autostrady i drogi ekspresowej.
- 4) Zarządu drogi, jeżeli nie jest on jednostką składającą projekt.
- 5) Organu zarządzającego ruchem na drodze krzyżującej się lub objętej objazdem.

Opinia Policji nie jest wymagana w przypadku projektu organizacji ruchu obejmującego wyłącznie drogi gminne oraz w przypadku projektu uproszczonego.

Organ zarządzający ruchem może w uzasadnionych przypadkach zażądać:

- 1) dołączenia do projektu:
 - a) profilu podłużnego lub przekroju poprzecznego drogi,
 - b) danych o istniejącym lub prognozowanym natężeniu ruchu, z uwzględnieniem struktury kierunkowej na skrzyżowaniach i struktury rodzajowej;
- 2) złożenia dodatkowych egzemplarzy projektu.

Przy opracowaniu niniejszej instrukcji kierowano się zasadą zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa pracownikom służb energetycznych zarówno podczas wykonywania robót jak i podczas ustawiania i demontażu oznakowania. Mając na uwadze powyższe przewidziano dwa rodzaje schematów oznakowania:

- 1) podczas prowadzenia prac eksploatacyjnych – rozumianych jako prace wykonywane punktowo, lub wolno postępujących tzn. takich, gdzie prace w poszczególnych lokalizacjach trwają powyżej 1 godziny i ryzyko związane z wjechaniem pojazdów w obszar prowadzonych robót jest większe od ryzyka pracowników związanego z ustawieniem i demontażem oznakowania (dotyczy również usuwania awarii trwających ponad 1 godzinę),
- 2) podczas wykonywania prac szybko postępujących – rozumianych zarówno jak prace rutynowe jak i przy usuwaniu awarii, kiedy czas wykonywania czynności w danym miejscu nie przekracza 1 godziny a ustawianie i demontaż oznakowania stwarza większe zagrożenie dla pracowników służb energetycznych niż ograniczenie liczby znaków.

W przypadku prowadzenia robót polegających na usuwaniu awarii, gdy zachodzi konieczność wykonywania prac lub ustawienia pojazdów w pasie drogowym, osoba odpowiedzialna za organizację prac zobowiązana jest niezwłocznie powiadomić (np. telefonicznie, faxem, e-mailem) właściwego zarządcę drogi o terminie i powierzchni zajętego pasa drogowego.

3.3.2. Zasady i sposoby bezpiecznego wykonania pracy

3.3.2.1. Oznakowanie pojazdów wykonujących czynności na drodze

Pojazdy wykonujące czynności w obrębie jezdni winny być wyposażone w światła ostrzegawcze koloru żółtego oraz zestaw znaków U-51 (taśmy odblaskowe wyznaczające obszar robót), C-9 (nakaz jazdy z prawej strony znaku) lub C-10 (nakaz jazdy z lewej strony znaku) lub , A-14 (roboty na drodze).

W odniesieniu do pojazdów ciężarowych i specjalistycznych znaki winny być wykonane z folii odblaskowej II generacji na podkładzie z blachy aluminiowej mocowane do pojazdów przy użyciu odpowiednich uchwyty lub konstrukcji mocujących wg grupy wielkości „średnie”.

W odniesieniu do pojazdów dostawczych i osobowych wykonanych z folii odblaskowej II generacji wg grupy wielkości „małe” jako znaki naklejane na karoserię pojazdów lub też „mocowane” przy wykorzystaniu podkładów magnetycznych.

Roboty prowadzone w poboczu bez względu na ich rodzaj należy oznakować jedynie znakiem ostrzegawczym A-14 „roboty na drodze”.

3.3.2.2. Oznakowanie pionowe ustawiane na drodze

Wszystkie znaki powinny posiadać aktualną aprobatę techniczną wydaną przez Instytut Badawczy Dróg i Mostów w Warszawie.

Z uwagi na trwałość i niewielki ciężar zaleca się stosowanie podkładów z blach aluminiowych (w odniesieniu do znaków z licem z folii II generacji jest to konieczne) o krawędziach podwójnie giętych.

Z uwagi na funkcjonalność i prostotę montażu i demontażu zaleca się stosowanie przestawnych podstaw do znaków wykonanych z profilowanych elementów stalowych lub odpadów syntetycznych.

Poniższa tabela wyjaśnia, na jakich kategoriach dróg należy zastosować daną wielkość znaków oraz typ folii odblaskowej:

Lp.	Kategoria drogi	Wielkość znaku	Typ folii odblaskowej
1	Droga samochodowa (Autostrada, droga ekspresowa)	Wielkie	II generacja
2	Drogi krajowe ogólnodostępne i łącznice dróg ekspresowych	Duże	II generacja
3	Drogi wojewódzkie, powiatowe i lokalne miejskie po których przebiegają linie komunikacji publicznej	Duże	I generacja

Lp.	Kategoria drogi	Wielkość znaku	Typ folii odblaskowej
4	Pozostałe drogi lokalne miejskie i drogi gminne	Średnie	I generacja

3.3.2.3. Kierowanie ruchem podczas zajmowania pasa drogowego

Znaczenie poleceń i sygnałów podawanych przez osoby kierujące ruchem określają przepisy w sprawie znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu.

Polecenia i sygnały powinny być jednoznaczne i zrozumiałe dla osób, dla których są przeznaczone. Sygnały lub polecenia uprawniona osoba podaje za pomocą tarczy do zatrzymywania pojazdów, a w warunkach niedostatecznej widoczności - latarki wyposażonej w światło czerwone i zielone.

Kierujący ruchem daje sygnały za pomocą postawy i ruchu rąk:

- 1) Postawa, w której kierujący ruchem jest zwrócony bokiem do nadjeżdżających pojazdów, oznacza zezwolenie na wjazd na skrzyżowanie lub odcinek drogi za osobą kierującą ruchem, a dla pieszych - zezwolenie na wejście na jezdnię.
- 2) Postawa, w której kierujący ruchem jest zwrócony przodem lub tyłem do nadjeżdżających pojazdów, oznacza zakaz wjazdu na skrzyżowanie lub odcinek drogi za osobą kierującą ruchem, a dla pieszych - zakaz wejścia na jezdnię.
- 3) Podniesienie ręki do góry przez osobę kierującą ruchem oznacza mającą nastąpić zmianę dotychczas dawanego sygnału. Dla uczestników ruchu, dla których ruch był zamknięty, oznacza, że za chwilę będzie dawany sygnał oznaczający zezwolenie na wjazd lub wejście, a dla uczestników ruchu, dla których ruch był otwarty, oznacza, że za chwilę będzie dawany sygnał zakazujący wjazdu lub wejścia.
- 4) Ręka osoby kierującej ruchem wyciągnięta poziomo, poprzecznie do kierunku jazdy zbliżających się pojazdów, oznacza zakaz wjazdu na skrzyżowanie lub odcinek drogi za osobą kierującą ruchem.

Sygnał oznaczający nakaz zatrzymania pojazdu jest dawany:

- 1) w warunkach dostatecznej widoczności - tarczą do zatrzymywania pojazdów,
- 2) w warunkach niedostatecznej widoczności - tarczą do zatrzymywania pojazdów ze światłem odblaskowym lub światłem czerwonym albo latarką ze światłem czerwonym.

Tarcza do zatrzymywania pojazdów ma kształt czerwonego koła z białym obrzeżem.

3.3.3. Czynności po zakończeniu pracy

Po zakończeniu pracy należy:

- 1) Uporządkować miejsce pracy i przywrócić zajmowany odcinek pasa do poprzedniego stanu użyteczności.
- 2) Zdemonstrować oznakowania i zabezpieczenia.
- 3) Zawiadomić zarząd dróg o zakończeniu prac.

3.3.4. Czynności zabronione

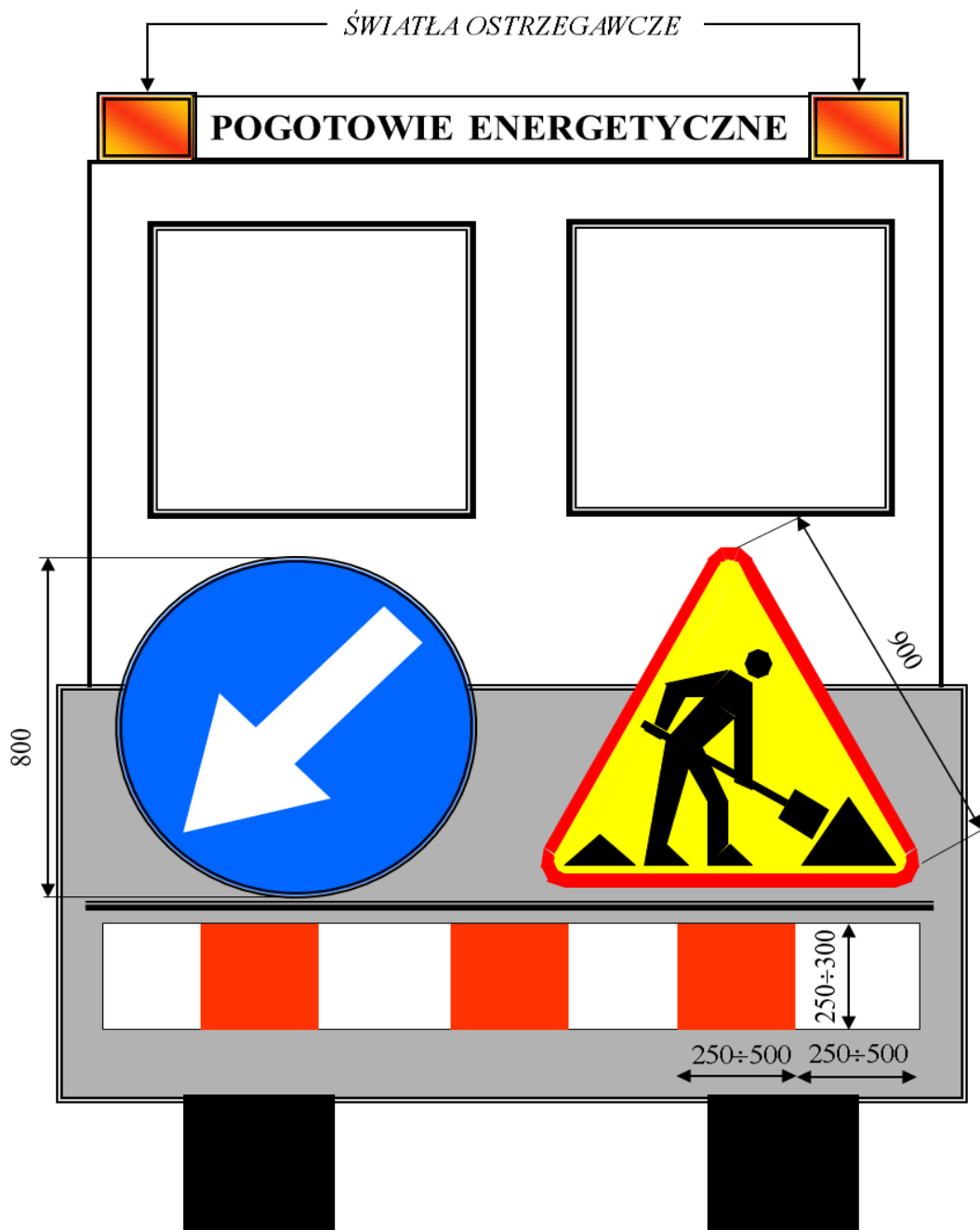
Zabrania się:

- 1) Dopuszczania do kierowania ruchem osób nieprzeszkolonych.

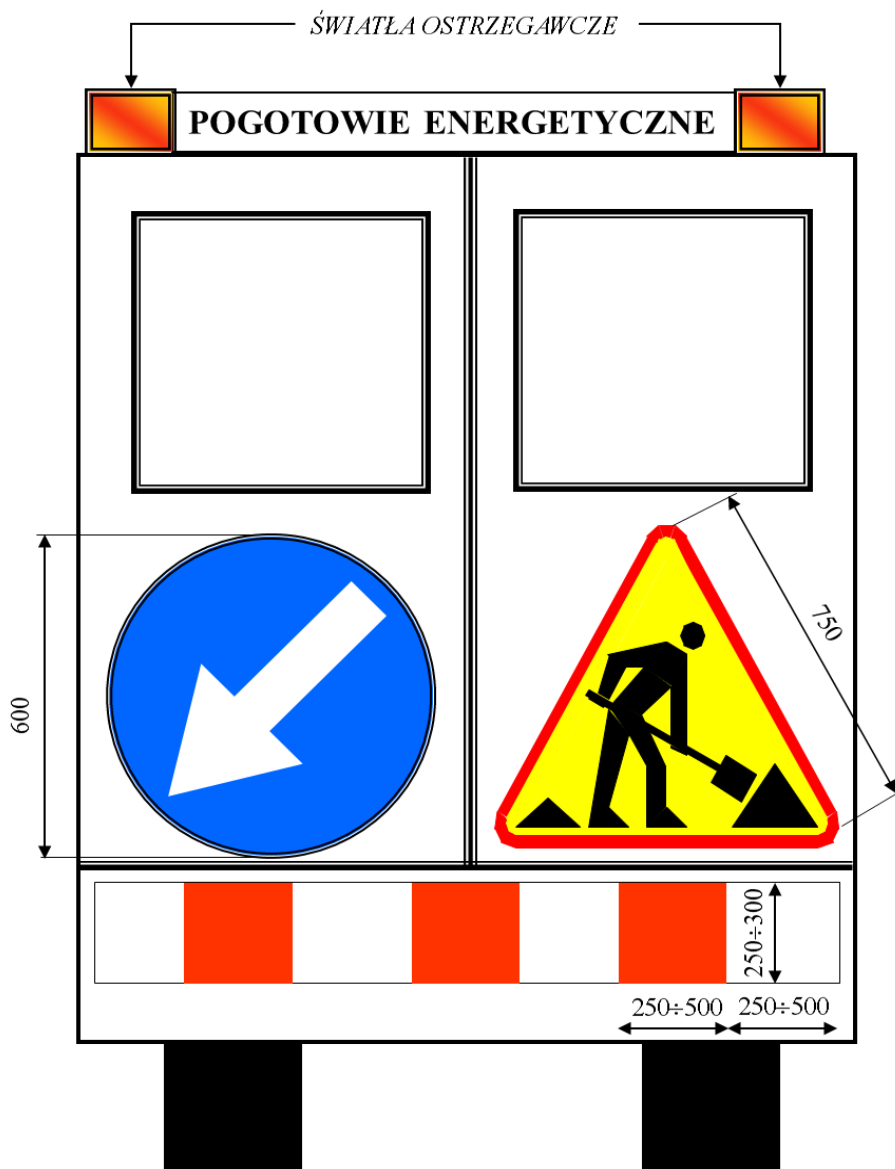
- 2) Zmiany oznakowania i zabezpieczenia robót zatwierdzonych przez organ zarządzający ruchem.

3.4. Schematy organizacji ruchu

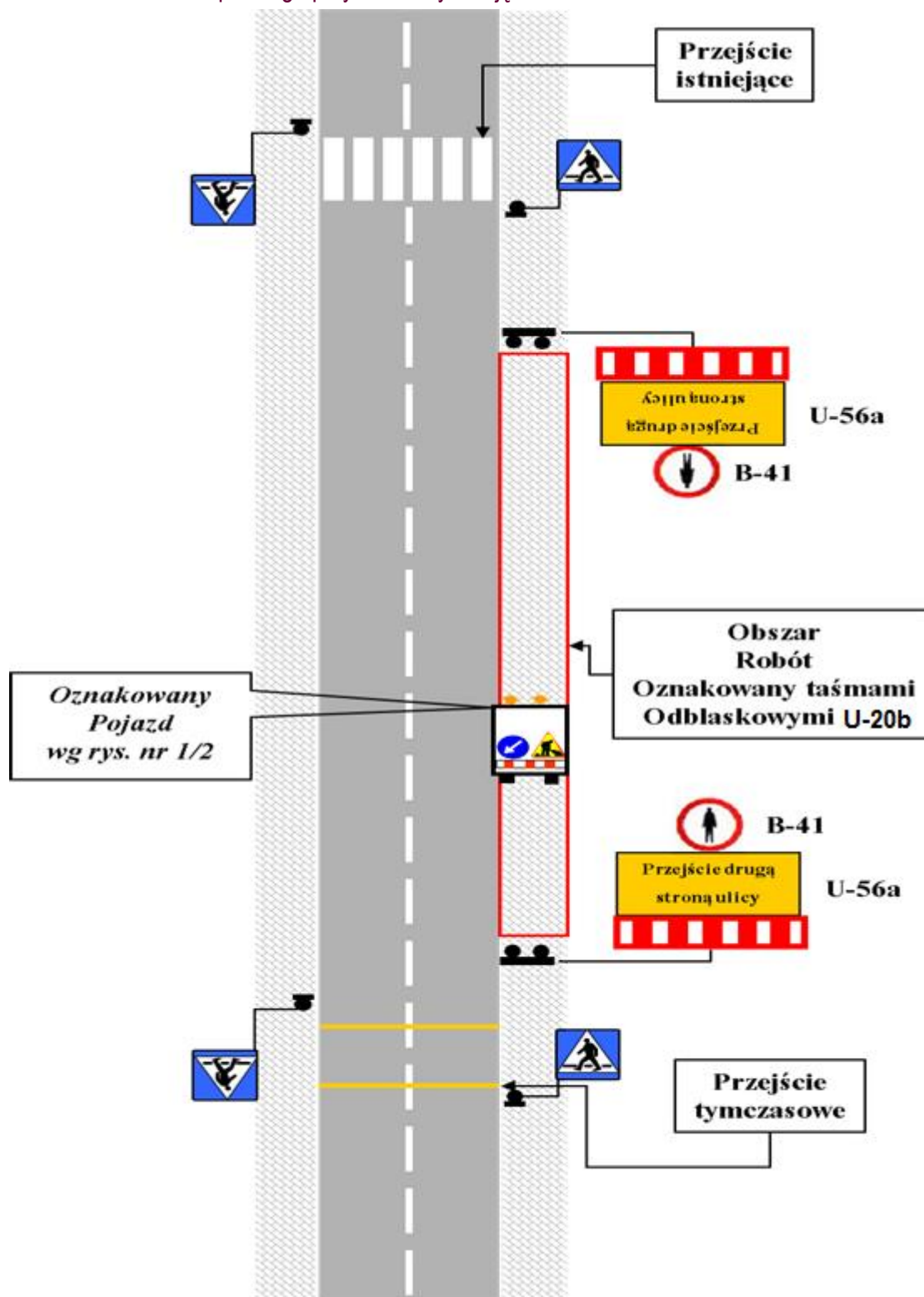
- 3.4.1. Oznakowanie pojazdu zespołu pracowników wykonujących czynności na drodze (samochód ciężarowy/specjalistyczny)

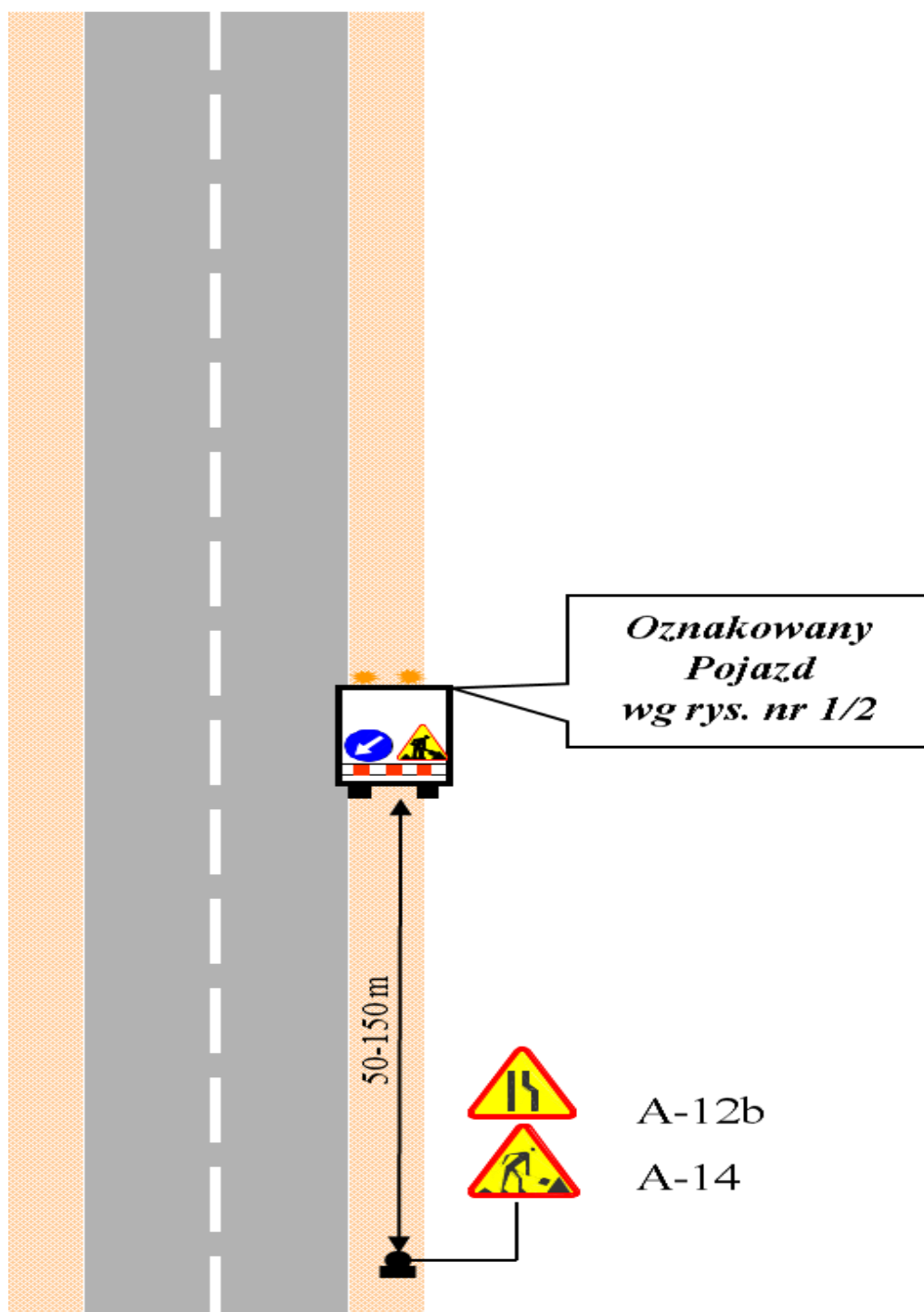
3.4.2. Oznakowanie pojazdu Zespołu pracowników wykonujących czynności na drodze (samochód dostawczy/osobowy)

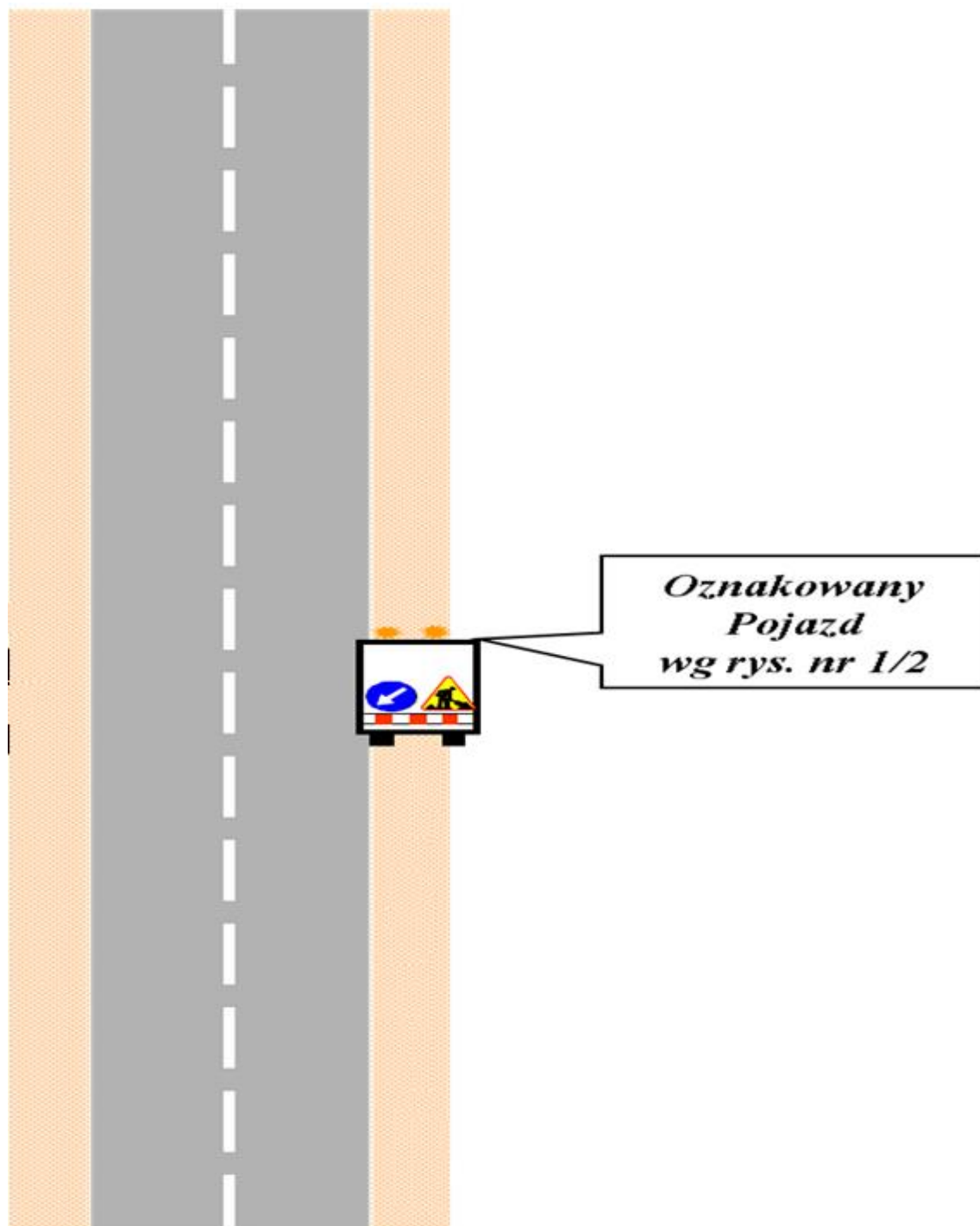
3.4.3. Prowadzenie ruchu pieszego przy całkowitym zajęciu chodnika

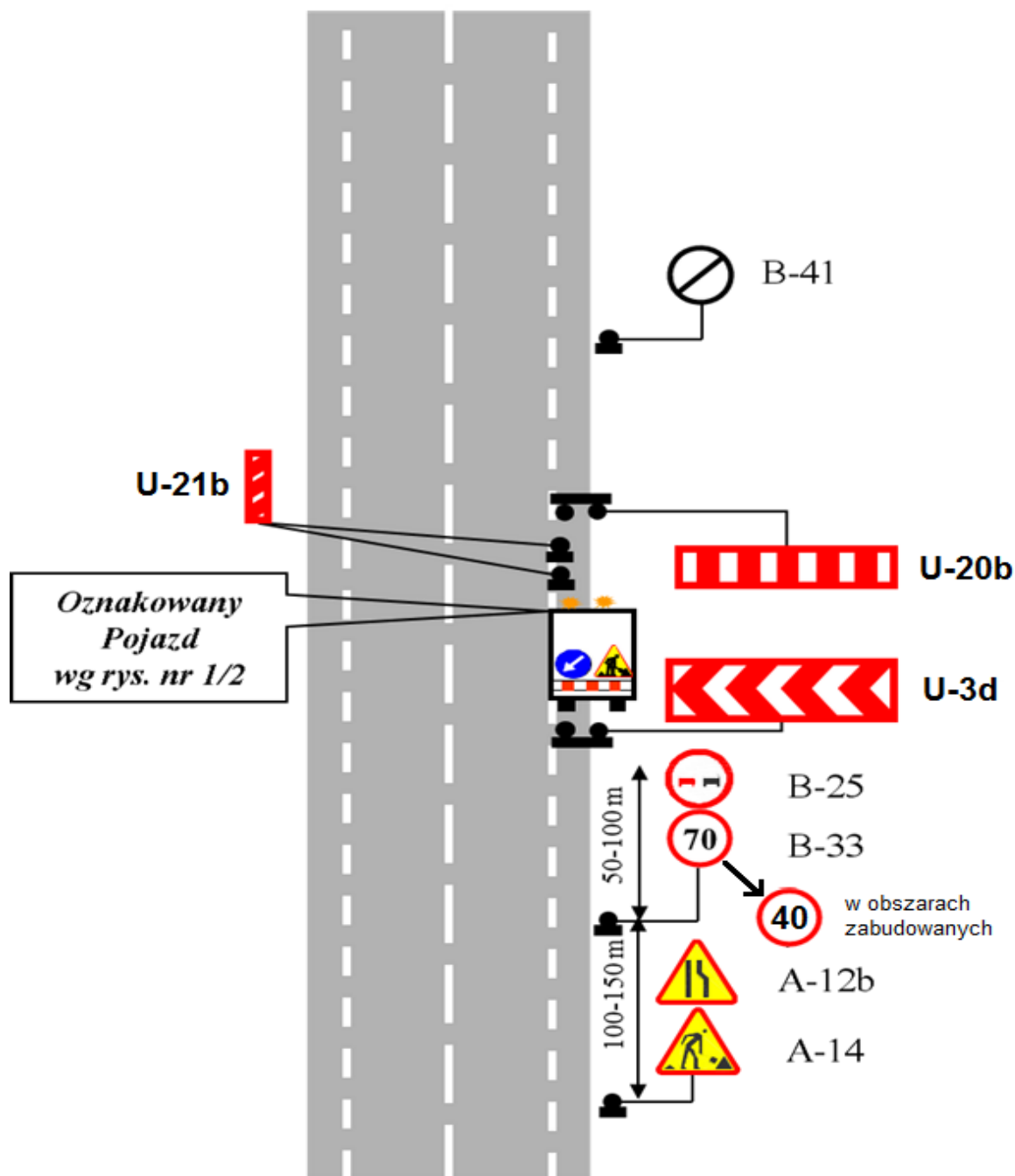
3.4.4. Oznakowanie przy zajęciu pobocza gruntowego podczas prowadzenia prac eksploatacyjnych

3.4.5. Oznakowanie przy zajęciu pobocza gruntowego podczas prowadzenia prac szybko postępujących

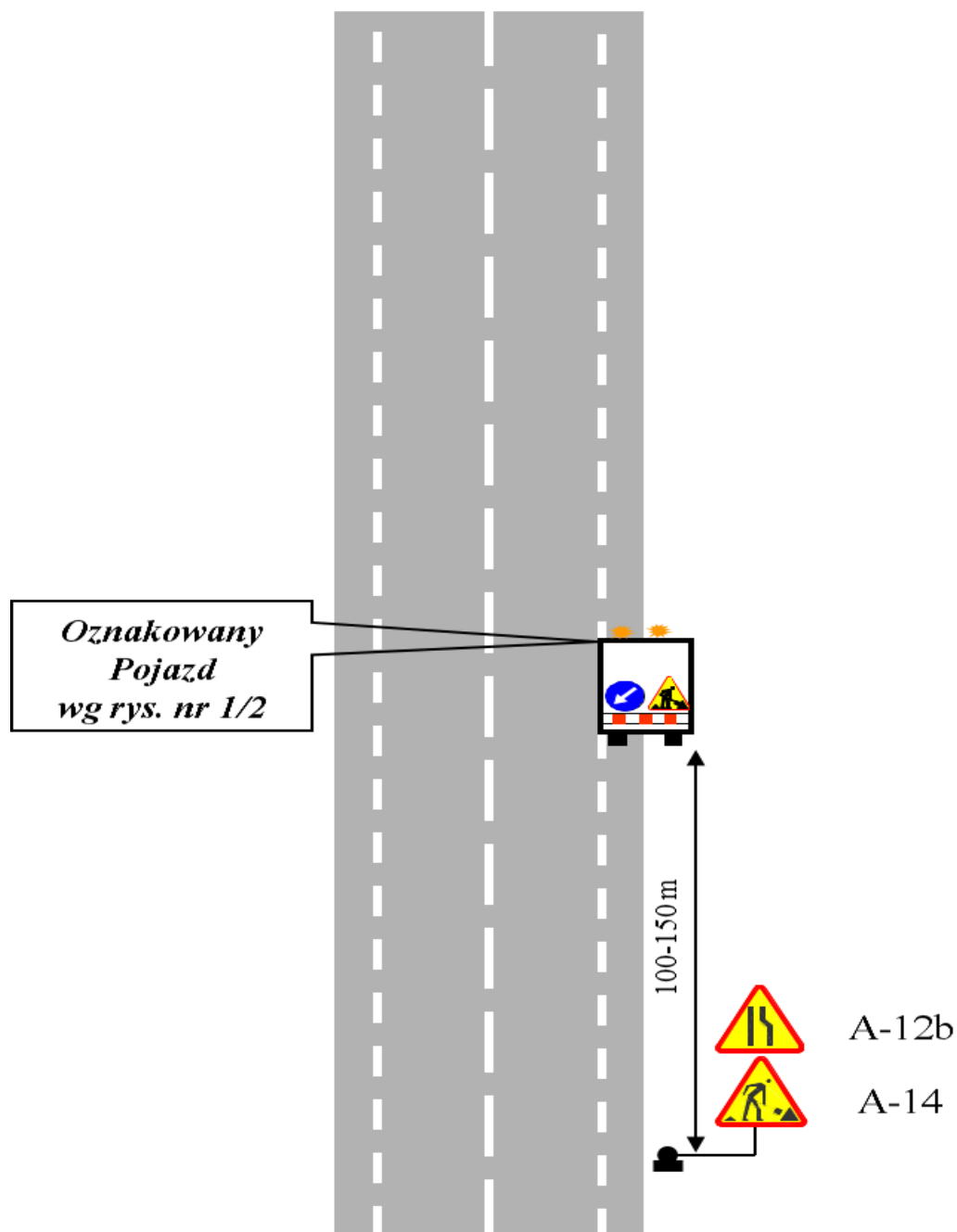

3.4.6. Oznakowanie przy zajęciu pobocza bitumicznego na odcinku o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h przy wykonywaniu prac eksploatacyjnych

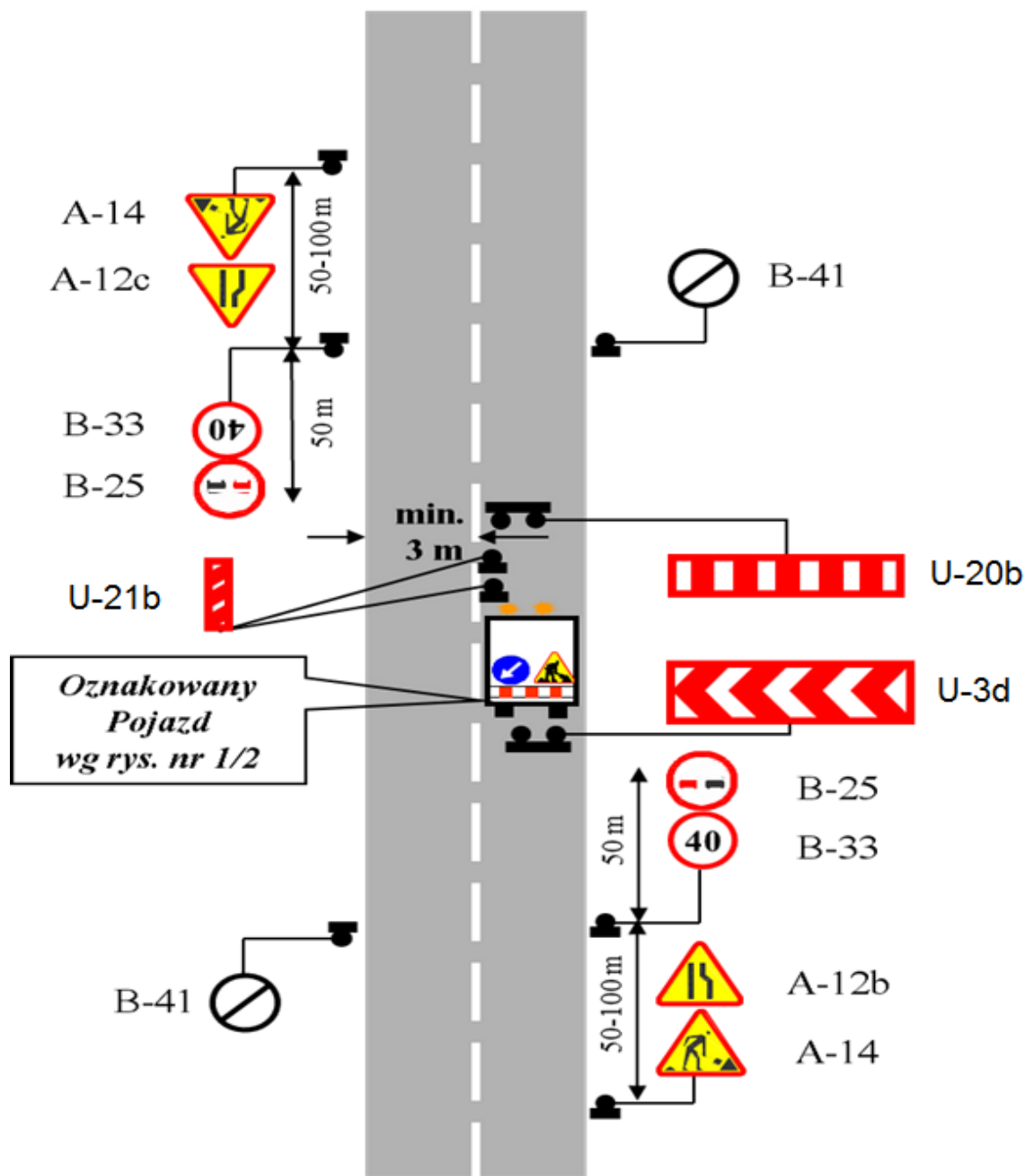

Uwaga: Podczas wykonywania wygradzenia obszaru robót znakami U-21a/b należy stosować rozstaw znaków co 5÷10 mb.

3.4.7. Oznakowanie przy zajęciu pobocza bitumicznego na odcinku o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h przy wykonywaniu prac szybko postępujących

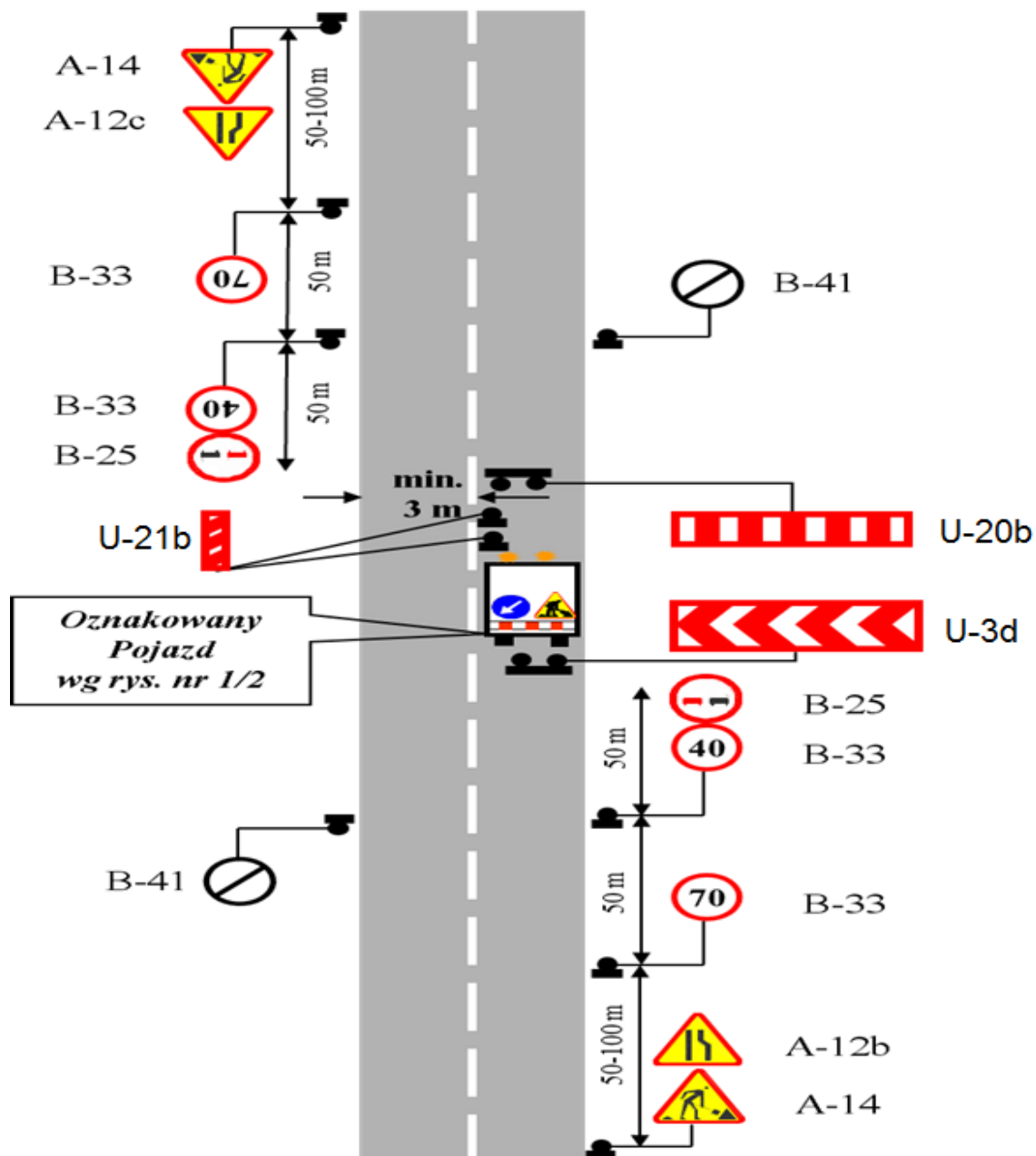

3.4.8. Oznakowanie przy jednostronnym zajęciu jezdni na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h i natężeniu ruchu ≤ 200 pojazdów rzeczywistych/godzinę

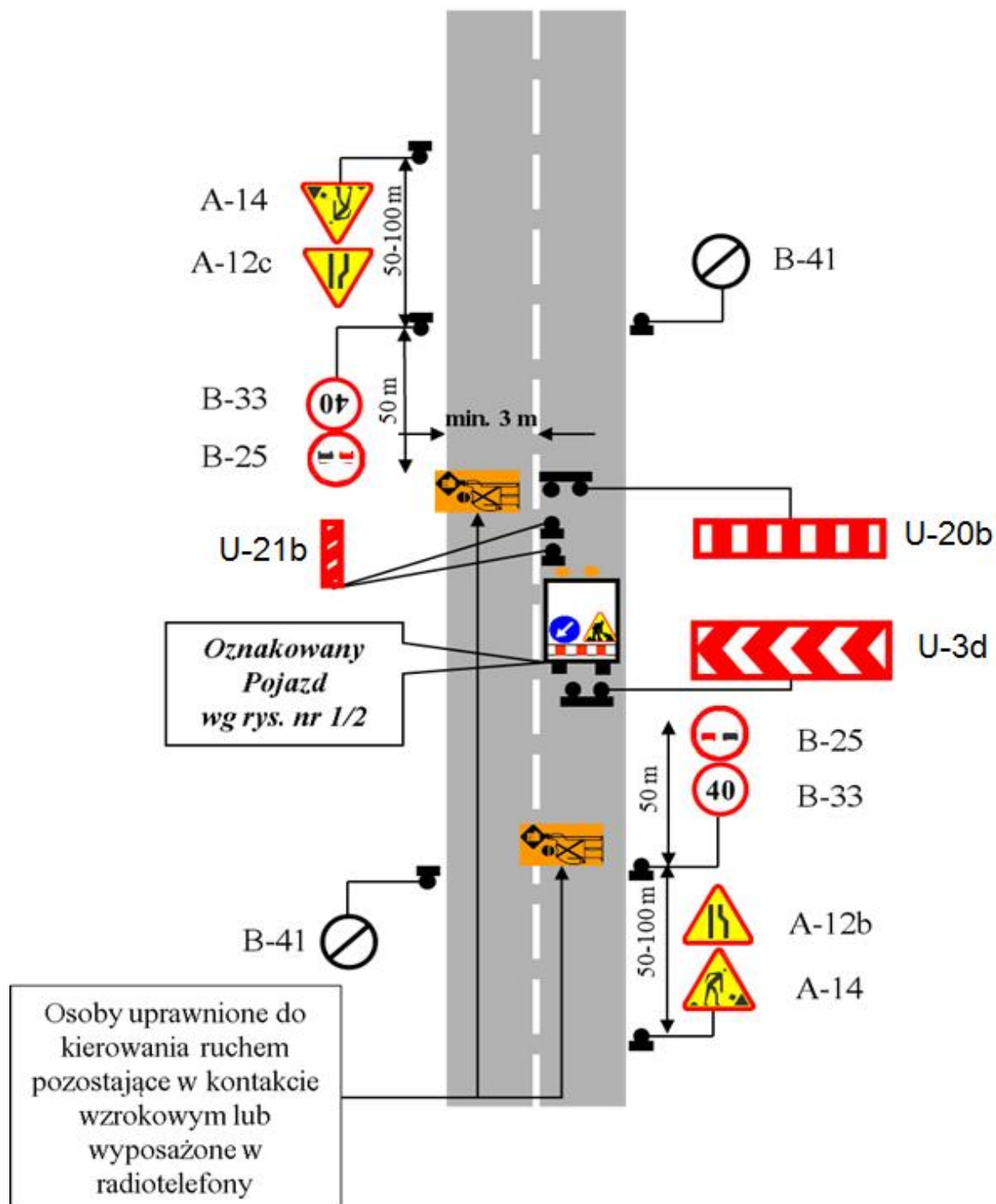
Uwaga: Podczas wykonywania wygradzenia obszaru robót znakami U-21a/b należy stosować rozstaw znaków co 5÷10 mb.

3.4.9. Oznakowanie przy jednostronnym zajęciu jezdni na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości > 70 km/h i natężeniu ruchu ≤ 200 pojazdów rzeczywistych/godzinę

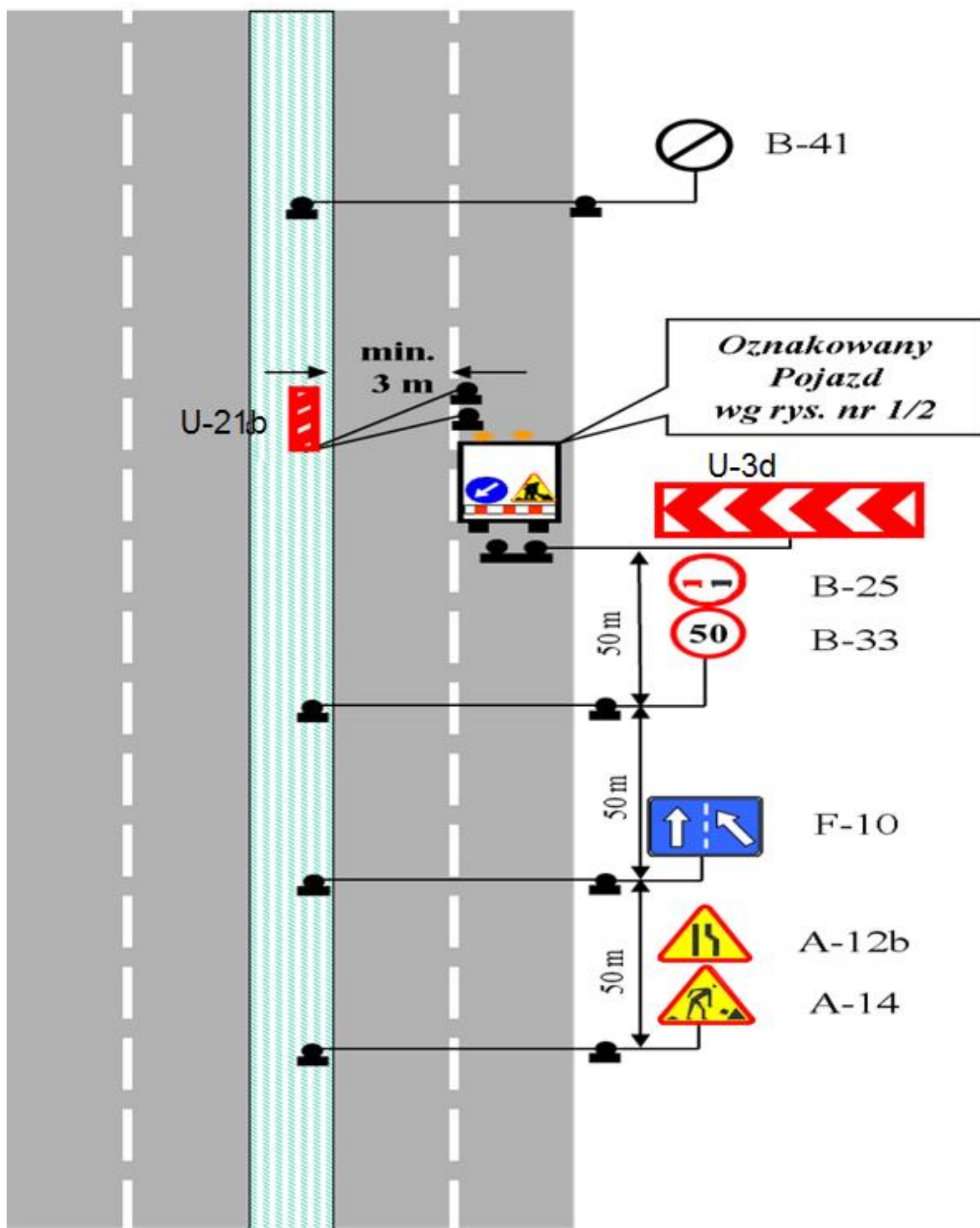

Uwaga: Podczas wykonywania wygradzenia obszaru robót znakami U-21a/b należy stosować rozstaw znaków co 5÷10 mb.

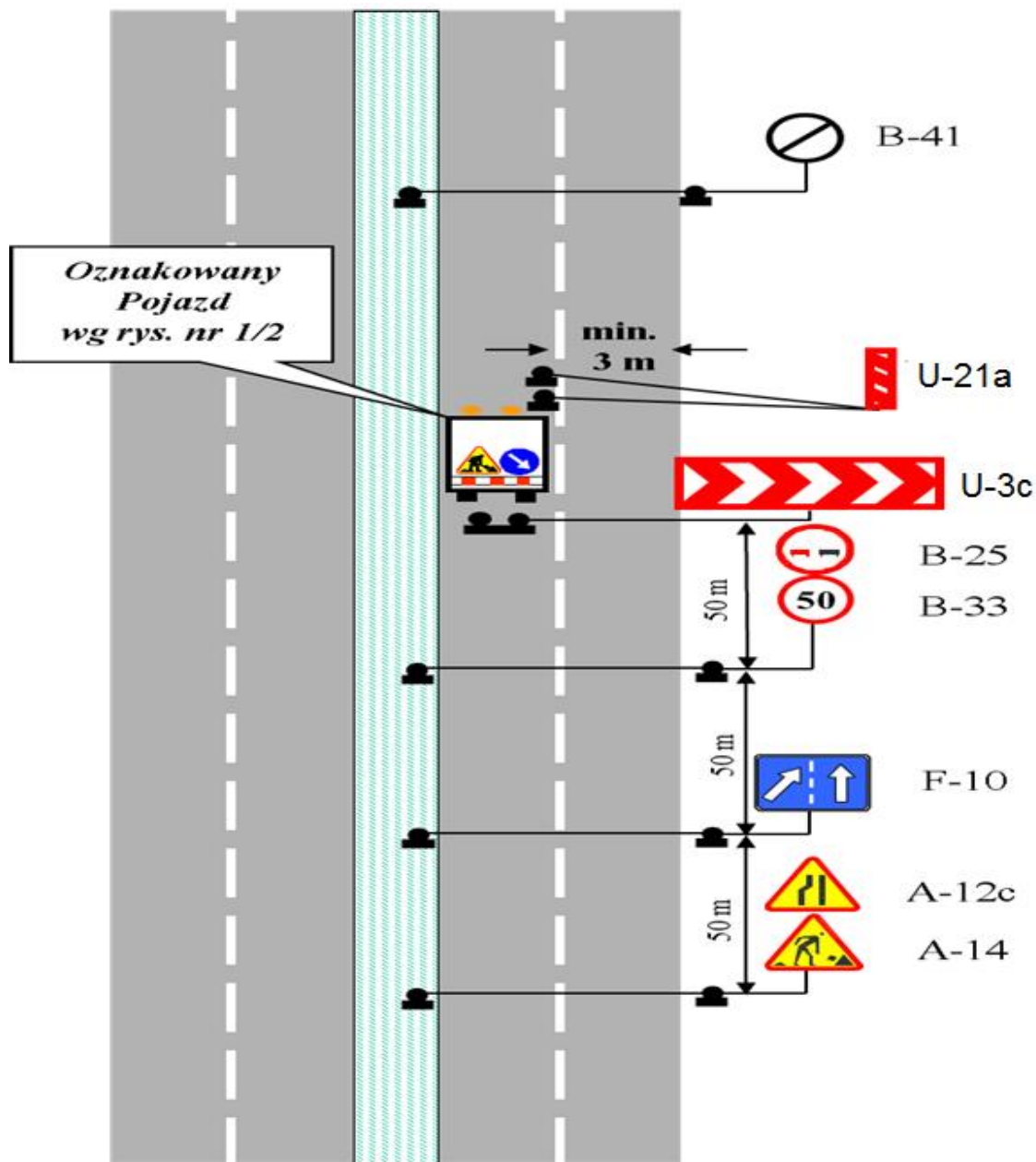
3.4.10. Oznakowanie przy jednostronnym zajęciu jezdni na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h i natężeniu ruchu > 200 pojazdów rzeczywistych/godzinę

3.4.12. Oznakowanie przy zajęciu prawego pasa jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h

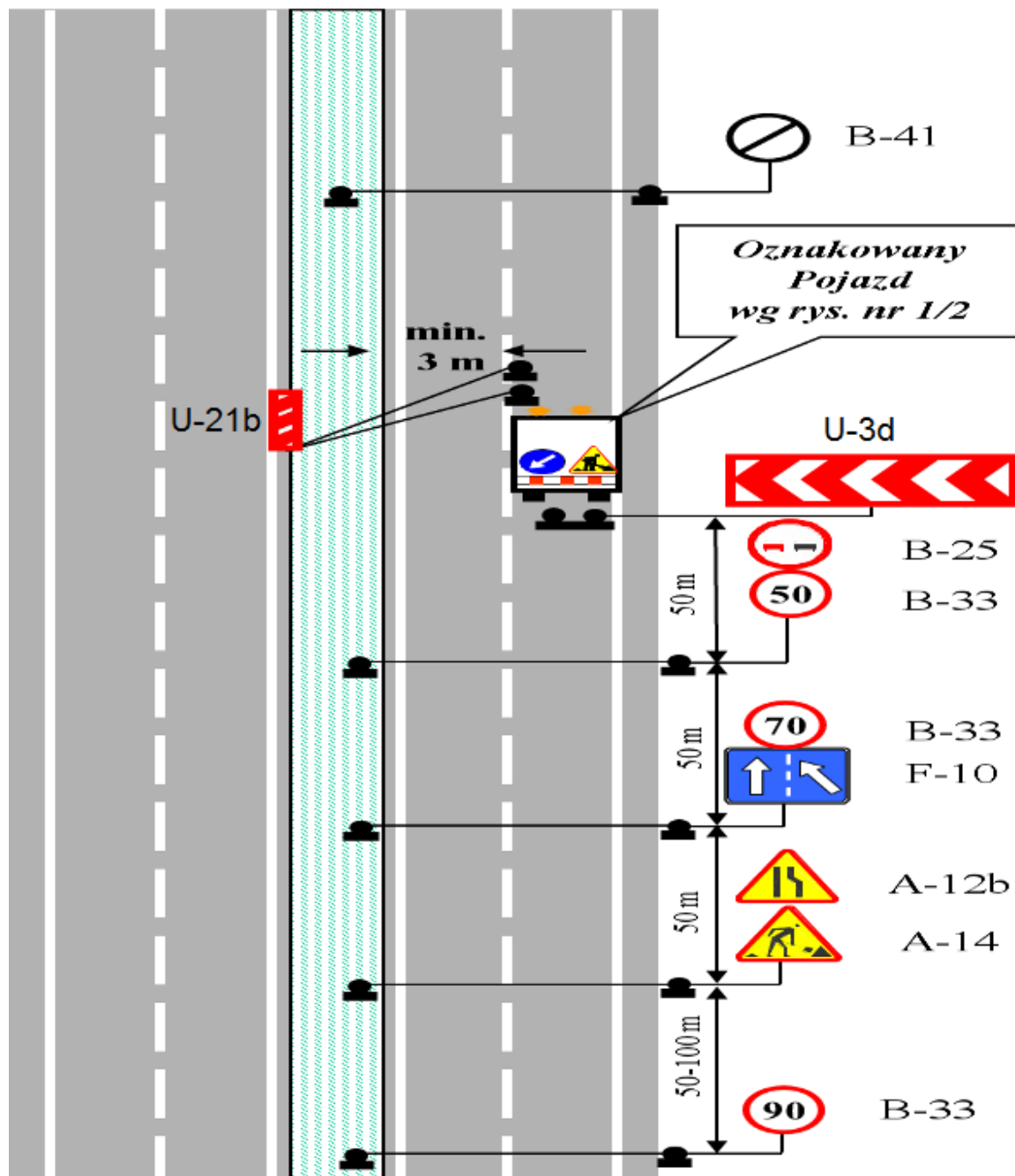

3.4.13. Oznakowanie przy zajęciu lewego pasa jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku drogi o dopuszczalnej prędkości ≤ 70 km/h

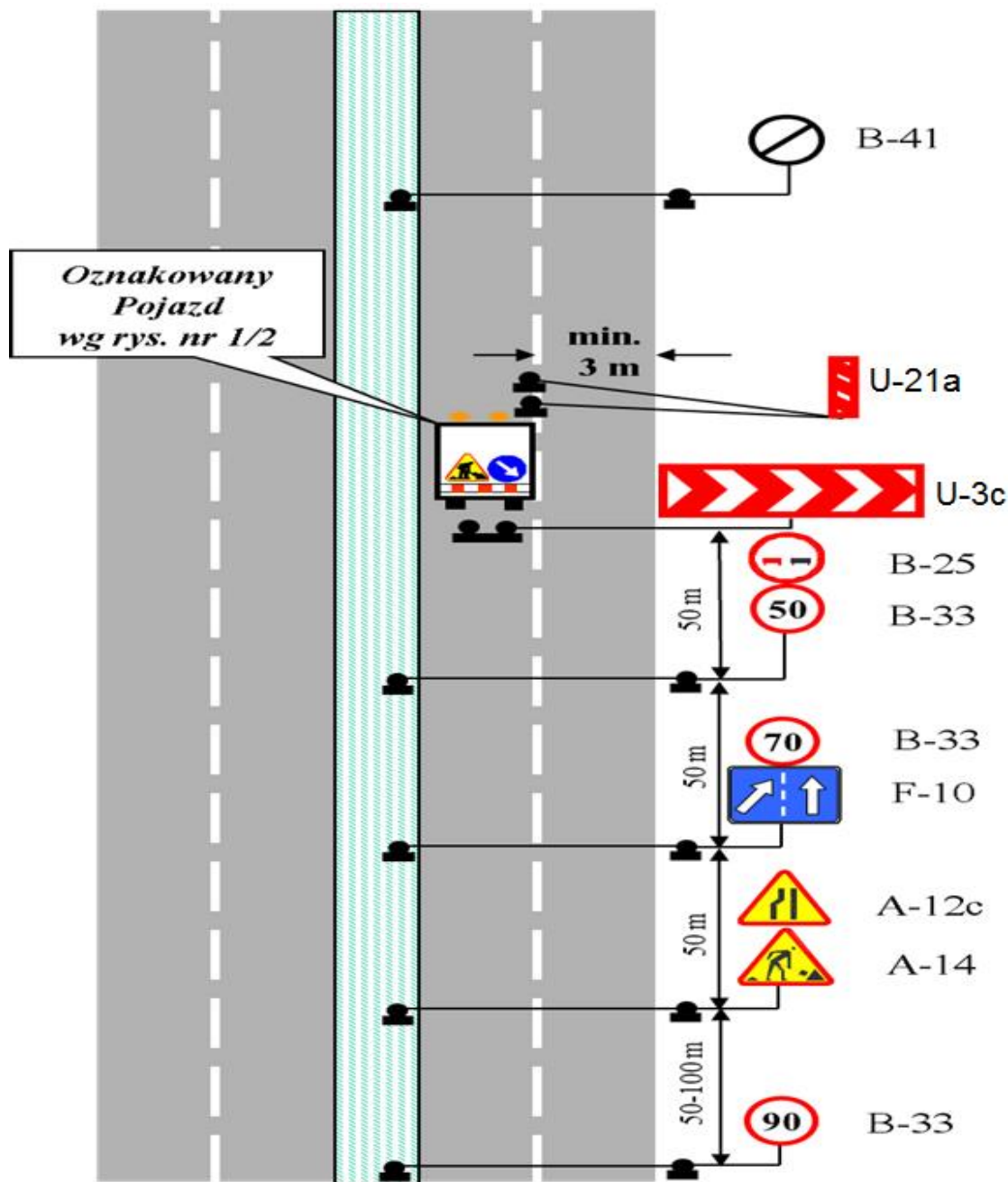
Uwaga: Podczas wykonywania wygradzenia obszaru robót znakami U-21a/b należy stosować rozstaw znaków co 5÷10 mb.

3.4.14. Oznakowanie przy zajęciu prawego pasa jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku drogi samochodowej o dopuszczalnej prędkości równej 110 km/h

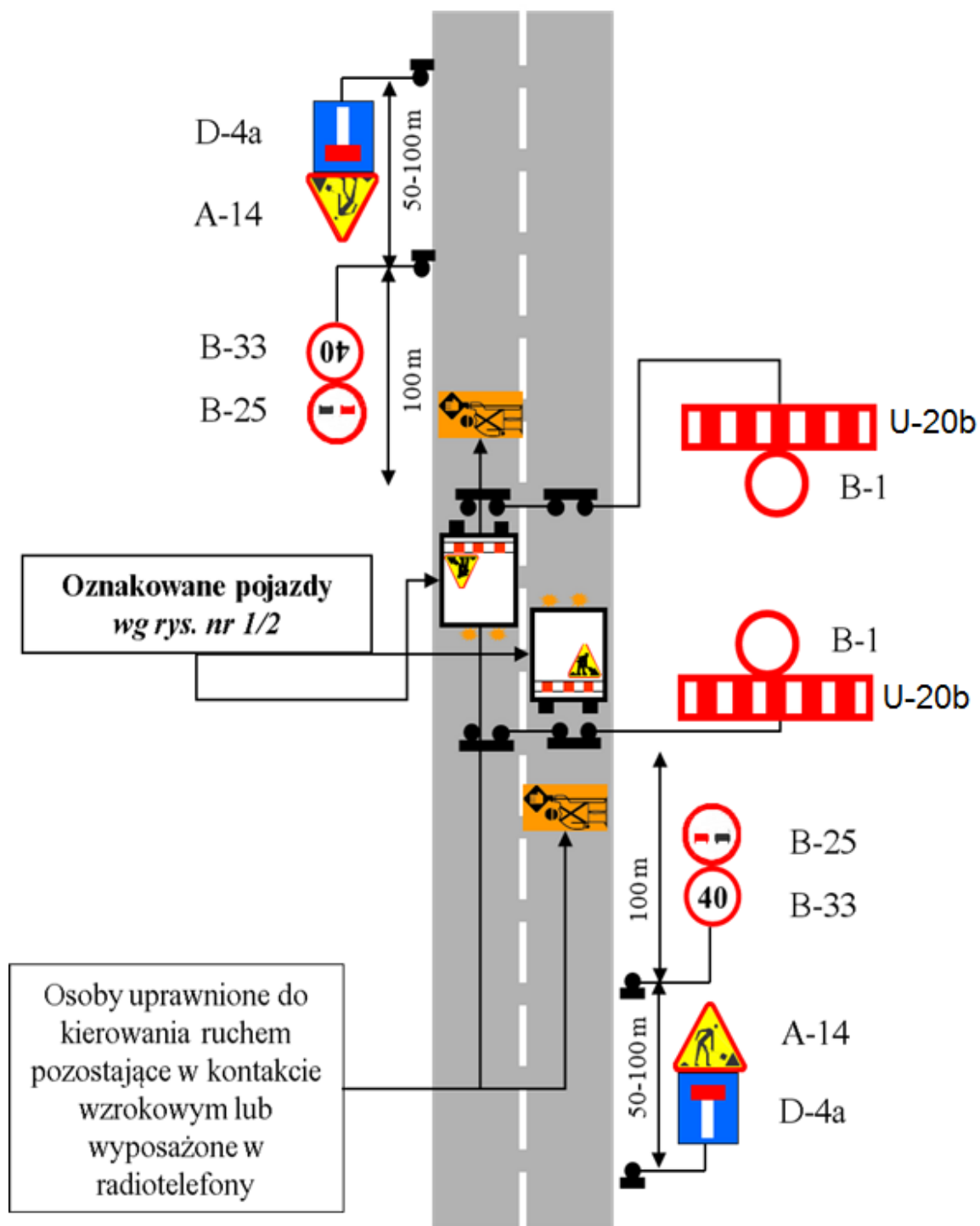
Uwaga: Podczas wykonywania wygradzenia obszaru robót znakami U-21a/b należy stosować rozstaw znaków co 5÷10 mb.

3.4.15. Oznakowanie przy zajęciu lewego pasa jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku drogi samochodowej o dopuszczalnej prędkości równej 110 km/h

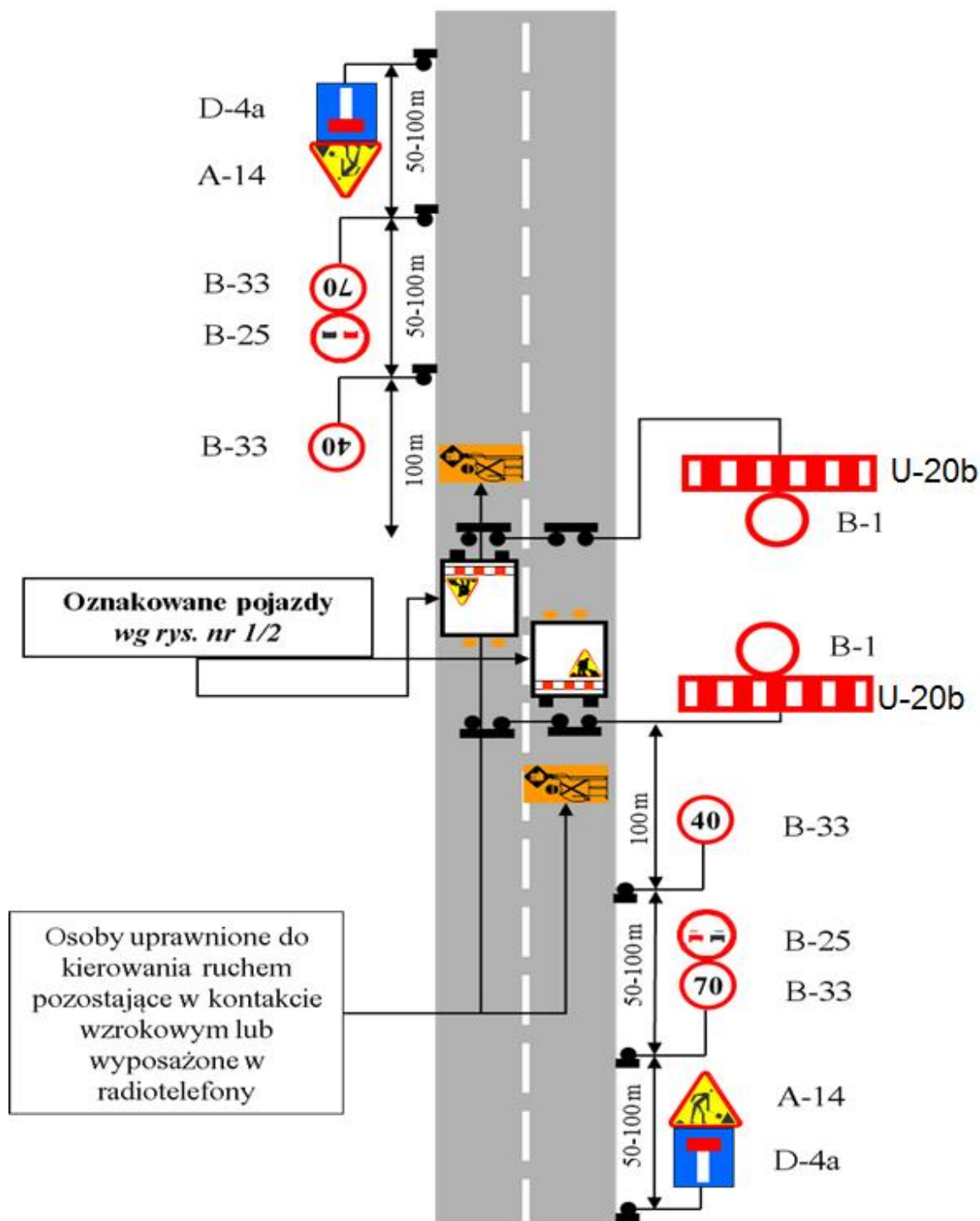

Uwaga: Podczas wykonywania wygradzenia obszaru robót znakami U-21a/b należy stosować rozstaw znaków co 5÷10 mb.

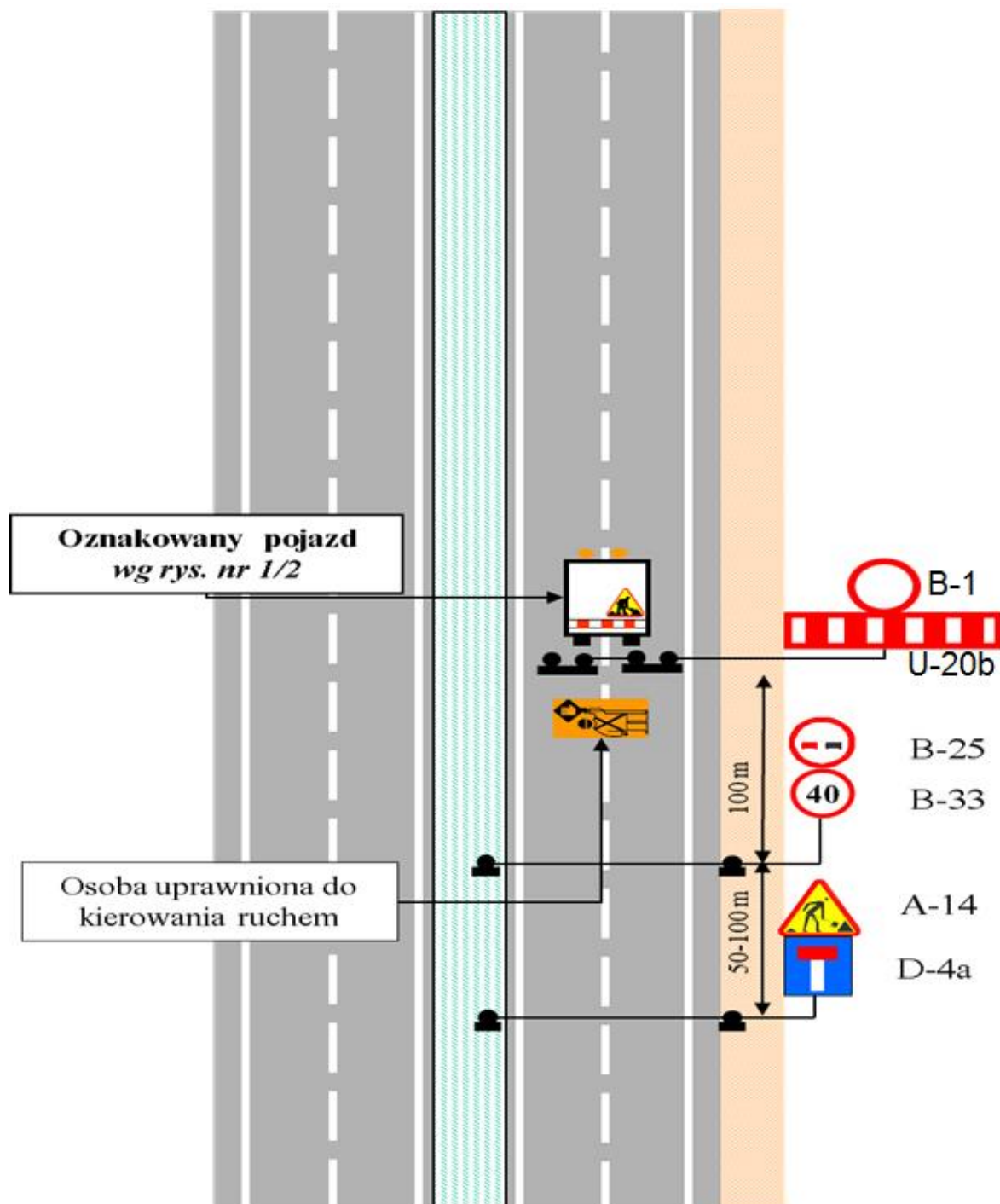
3.4.16. Oznakowanie przy całkowitym zamknięciu jezdni drogi na odcinku o dopuszczalnej prędkości równej lub niższej od 70 km/h

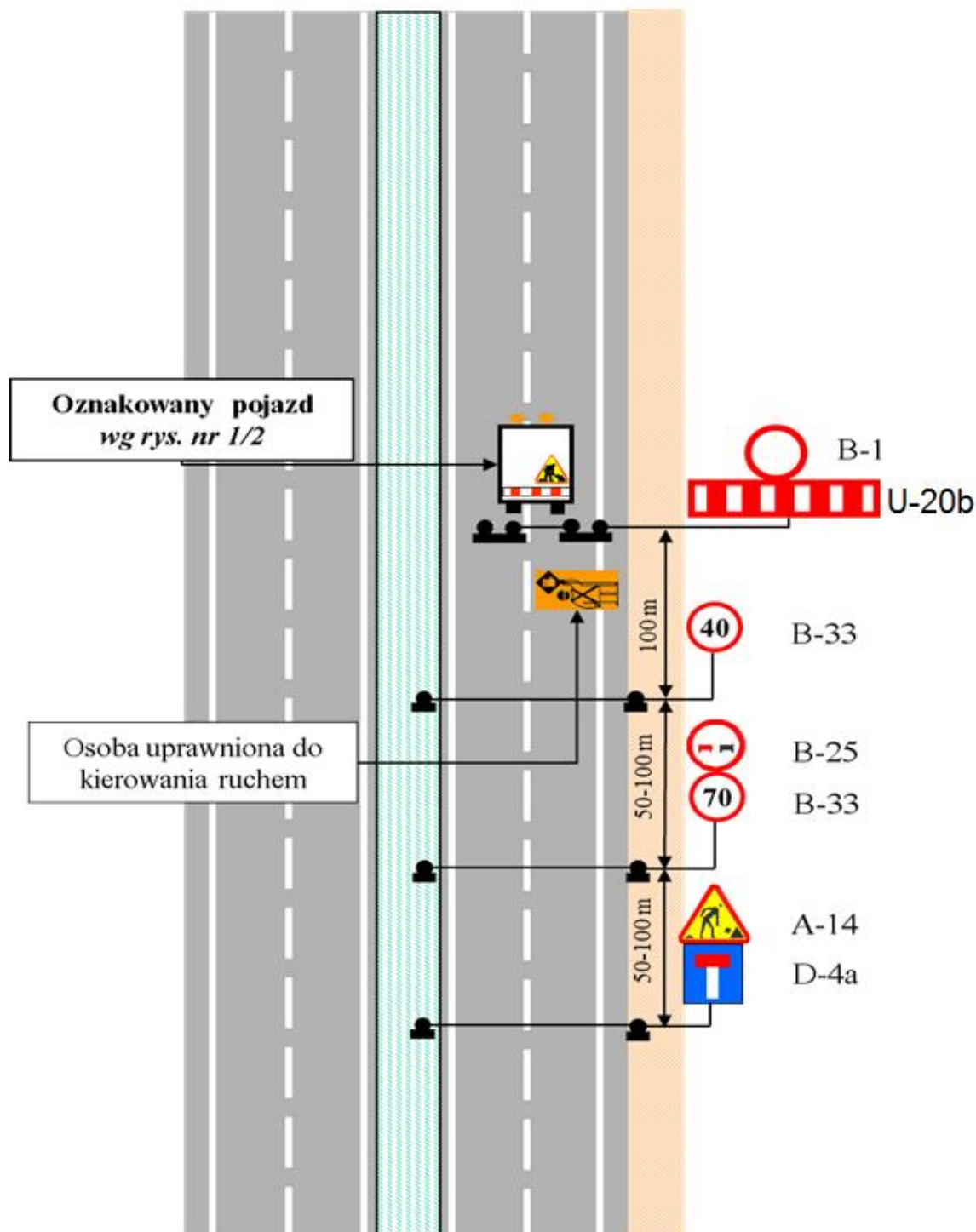
3.4.17. Oznakowanie przy całkowitym zamknięciu jezdni drogi na odcinku o dopuszczalnej prędkości wyższej od 70 km/h

3.4.18. Oznakowanie przy całkowitym zamknięciu jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku o dopuszczalnej prędkości równej lub niższej od 70 km/h

3.4.19. Oznakowanie przy całkowitym zamknięciu jezdni drogi dwujezdniowej na odcinku o dopuszczalnej prędkości wyższej od 70 km/h

4. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik Nr 1	Wzór oświadczenia zapoznania się z instrukcją.
Załącznik Nr 2	Historia wprowadzonych zmian.

5. AKTY PRAWNE I DOKUMENTY ZWIĄZANE

5.1. Regulacje zewnętrzne

- 1) Ustawa o drogach publicznych z dnia 21 marca 1985 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku, poz. 260 z późniejszymi zmianami).
- 2) Ustawa prawo o ruchu drogowym z dnia 20 czerwca 1997 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 1137 z późniejszymi zmianami).
- 3) Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 23 września 2003 roku w sprawie szczegółowych warunków zarządzania ruchem na drogach publicznych oraz wykonywania nadzoru nad tym zarządzeniem (Dz. U. z 2003 roku, nr 177 poz. 1729).
- 4) Rozporządzenie Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 roku w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. z 2002 roku, nr 170 poz. 1393).
- 5) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 roku w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach wraz z załącznikami Nr od 1 do 4 z dnia 23 grudnia 2003 roku (Dz. U. z 2003 roku, nr 220 poz. 2181).
- 6) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lipca 2010 roku w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. z 2010 roku, nr 123 poz. 840).
- 7) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 czerwca 2004 roku w sprawie określenia warunków udzielania zezwoleń na zajęcie pasa drogowego (Dz. U. z 2004 roku, nr 140 poz. 1481).
- 8) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wzoru ubioru niektórych osób uprawnionych do wydawania poleceń i sygnałów w zakresie kierowania ruchem na drodze (Dz. U. z 2008 roku nr 132 poz. 840).

5.2. Regulacje wewnętrzne

- 1) Instrukcja organizacji bezpiecznej pracy przy urządzeniach elektroenergetycznych.
- 2) Megaproces „Zarządzanie pracami na sieci”.
- 3) Megaproces „Wykonawstwo prac na sieci”.

Oświadczam, że zapoznałem się z treścią **Instrukcji prowadzenia i oznakowania prac prowadzonych w oasach dróg** i znane mi są jej postanowienia, które zobowiązuje się przestrzegać.

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja Organizacyjna	Data	Podpis

Nr wersji	Opis wprowadzonej zmiany
01	Wprowadzenie instrukcji
02	Dokonanie zmian w następującym zakresie: korekta zakresu podmiotowego; uaktualnienie regulacji zewnętrznych w oparciu o zmienioną treść ustaw oraz rozporządzeń; uaktualnienie regulacji wewnętrznych procesowych; dokonanie korekt redakcyjnych w treści instrukcji pkt 3.3.1.3 - uzupełniono o postępowanie w sytuacjach awarii.
03	Uzupełniono instrukcję o wymagania Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wzoru ubioru niektórych osób uprawnionych do wydawania poleceń i sygnałów w zakresie kierowania ruchem na drodze.